

Модель інноваційного розвитку «Школа екологічної культури та планетарного мислення»

Олександра СЛУПІЦЬКА,

директор Родниківської ЗОШ I–III ступенів імені Т. Г. Шевченка
Уманської районної ради Черкаської області

Завданням сучасної освіти є розвиток особистості, здатної адаптуватися до будь-яких змін, приймати рішення та нести за них відповідальність. Можливість системи освіти задовольняти потреби особистості і суспільства у високоякісних освітніх послугах визначає перспективи економічного і духовного розвитку країни. Суспільство очікує на конкурентоспроможну особистість, для якої характерна висока ефективність діяльності, а також лідерство в умовах суперництва. Основною якістю, якою має володіти конкурентоспроможна особистість, є планетарне мислення.

Планетарне мислення дослідники визначають як здатність людини пов'язувати образи, уявлення, поняття за допомогою природного поєднання відносних рівноваг, що сформувалися у філософських системах, релігіях, природничо-наукових концепціях, творах літератури і мистецтва, у яких ці рівноваги взаємно доповнюють одна одну й утворюють, з погляду планетарних масштабів, єдиний світогляд [3, с. 28]. Планетарне мислення не є формальним об'єднанням філософії, релігії, природознавства, літератури і мистецтва – це певний інтегральний «погляд» на природу, який вона сама і формує. Тому цей погляд можна було б вважати природною системою координат. Означена позиція співзвучна з Концепцією глобальної освіти, ухваленою II Міжнародним Конгресом «Учителі світу – за мир», який пройшов під девізом: «Мислити – глобально, діяти – локально» [1].

Планетарне мислення – це глобальне мислення, що пов'язує природу, людину, суспільство і державу. Воно необхідне людині в боротьбі за виживання і збереження природи. Завданням освітньої системи є формування такого мислення, в результаті чого змінюються структура і зміст діяльності особистості, оскільки, як зазначав В. І. Вернадський, вплив людини на довкілля має контролюватися розумом, вийти на ноосферний (екологічний) рівень [2, с. 176–188]. Концепція ноосфери в його інтерпретації є філософською стратегією й водночас природним законом подальшої еволюції людства.

Першим фундаментальним етапом під час сходження людства до ноосфери можна вважати планетарне мислення. На думку сучасних українських науковців, зокрема М. Євтуха, О. Сухомлинської, Т. Тхоржевської, Н. Терентьєвої, Г. Шевченка

та ін., сучасна людина в цілому усвідомила перспективу майбутнього у розвитку високоморальних особистостей, які перебувають у симбіотичному зв'язку з навколишнім середовищем.

Аналіз діяльності Родниківської загальноосвітньої школи I–III ступенів імені Т. Г. Шевченка за попередні роки та визначення перспектив інноваційного розвитку навчального закладу дало змогу педагогічному колективу школи обрати шлях її трансформації в *Школу екологічної культури та планетарного мислення*, розробити модель її інноваційного розвитку.

Ця модель охоплює взаємопов'язані між собою елементи. Вважаємо за доцільне розкрити сутність та інноваційність Школи екологічної культури та планетарного мислення. *Місією* школи визначено створення умов для розвитку інтелекгентної, активної, творчої особистості з планетарним мисленням та сформованою екологічною культурою, а *метою* – окреслення перспектив інноваційного розвитку школи як закладу, що забезпечує сформованість екологічної культури та планетарного мислення особистості.

Діяльність Школи екологічної культури та планетарного мислення ґрунтується на таких *принципах*: випереджального розвитку, гуманізації загальної середньої освіти, системності, відкритості, інноваційності освітнього простору ЗНЗ, інноваційності навчально-виховного процесу, діагностичності, інтеграції науки і освіти.

Її реалізуємо за *шістьма напрямками* відповідно до зазначених у Концепції Нової української школи компетентностей [4].

Першим напрямом роботи школи є формування в учнів, учителів і батьків компетентності спілкування іноземними мовами, що здійснюватиметься

шляхом співпраці з Корпусом Миру США в Україні і безпосередньо волонтером Емілі Кін у Центрі навчання англійської мови носієм мови.

Завдання – вдосконалення комунікативних навичок для підвищення якості навчання учнів, подолання мовного бар'єру; розвиток мотивації для подальшого вдосконалення англійської мови; залучення батьків і громадськості в рамках партнерства до вивчення англійської мови.

Умови: забезпечення оснащення необхідними матеріалами Центру надання освітніх послуг для громадськості села. Продовження роботи за проектом Go Camps (робота волонтера Мітаншу Ша (Індія) під час літнього оздоровлення учнів. Організація пришкільного мовного табору Eco kids. Поглиблене вивчення англійської мови в початкових класах. Посилення співпраці школи з містом Гнездо (Республіка Польща), участь у міжнародному фестивалі «Діти–дітям».

Другим напрямом роботи визначено створення в школі умов для забезпечення обізнаності та самовираження дітей у сфері культури. Це відбуватиметься шляхом організації позакласної та позашкільної діяльності у рамках співпраці з ЦДЮТ, ДЮОКФП, хореографічною студією «Шарм», сільським Будинком культури, музичною школою.

Завдання – розвиток здібностей і талантів учнів; виховання інтелектуальної, всебічно розвинутої, фізично здорової, морально стійкої, духовно багатой, конкурентоспроможної, успішної, творчої особистості з планетарним мисленням.

Умови: облаштування необхідних приміщень, поліпшення матеріально-технічної бази навчального закладу.

Третій напрям роботи охоплює формування в учнів математичних компетентностей та основних компетентностей у природничих науках і технологіях. Це відбуватиметься на основі наступності дошкільного навчального закладу і школи згідно із засадами науково-педагогічного проекту «Інтелект України».

Завдання – моніторинг з метою визначення рівня підготовленості до навчання у проектному класі «Інтелект України», що передбачає набуття дитиною необхідних навичок роботи з інформацією, аналізу, гнучкого творчого мислення, самоконтролю та самооцінювання, швидких реакцій, раціональної організації навчальної праці, а також розвитку пізнавальних процесів: сприйняття, пам'яті, мислення, уваги й уваги; особистісних якостей школяра (цілеспрямованості, працелюбності, організованості, охайності, наполегливості, волі тощо).

Умови: забезпечення дидактичним, ігровим, наочним матеріалом Центру підготовки дошкільників до навчання у школі, застосування проектно-діяльності у навчально-виховному процесі.

Четвертий напрям роботи – формування соціальної та громадянської компетентності особистості з планетарним мисленням. Це

відбудуватиметься на основі дослідно-експериментальної діяльності на тему: «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» у рамках експерименту регіонального рівня, а також створення освітнього округу в об'єднаній територіальній громаді.

Завдання – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити результативність моделі виховання особистості екологічної культури та планетарного мислення. Забезпечити надання якісних освітніх послуг у рамках конструктивного діалогу, співпраці з філіями шкіл ОТГ (об'єднаної територіальної громади).

Умови: виховання в учнів моральної самосвідомості, організація роботи учнівського самоврядування, шкільного парламенту, а саме – Міністерства екології. Підтримка проведення учнівським самоврядуванням акцій «За чисте повітря», «Вода для нащадків», «Земля – наш дім», а також діяльності дитячого об'єднання «Чисте джерело» (10–11 класи) і «Чисте довкілля» (5–9 класи). Організація волонтерської діяльності, співпраці з громадськими організаціями «Разом», «Від серця до серця», «Назустріч мрії». Забезпечення підвозу учнів із філій шкіл до опорного навчального закладу.

П'ятий напрям роботи пов'язаний із формуванням в учнів компетентності екологічної грамотності і здорового способу життя. Це відбуватиметься шляхом організації і захисту екологічних проектів «Ландшафтний дизайн», «Чисте село очима дітей».

Завдання – формування екологічної культури і планетарного мислення, гуманного ставлення до природи, моральних цінностей, усвідомлення ролі навколишнього середовища в житті людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Умови: порушення клопотання перед виконкомом сільської ради та сесією сільської ради про забезпечення громадськості села екологічно чистою водою, будівництво свердловини; розроблення міні-проекту та Програми в рамках районного проекту «Зелений туризм». Організація природничо-математичного напрямку і біотехнологічного профілю відповідно до даних моніторингу працевлаштування випускників та освітніх запитів учнів і їхніх батьків.

Шостий напрям – розвиток професійної компетентності вчителя.

Завдання: орієнтація на новий тип педагога, особистості з екологічною культурою та планетарним мисленням, здатного розвивати означений феномен в учнів.

Умови: забезпечення участі вчителів у курсах підвищення кваліфікації, конкурсі «Учитель року», проведення семінарів-практикумів, майстер-класів, проектів, тренінгів, вебінарів, тренінгових занять психологічної служби «Eco cleaner дитини», конференцій із обміну досвідом, самоосвіти.

Реалізація моделі інноваційного розвитку «Школа екологічної культури та планетарного мислення» відбуватиметься поетапно.

Організаційно-проектувальний етап (березень 2017 – червень 2018 рр.). Розроблення Концепції розвитку освіти навчального закладу, визначення основних стратегій, заходів і механізмів розвитку; створення Програми інноваційного розвитку Школи екологічної культури та планетарного мислення, виявлення ресурсів для реалізації Програми, координація інноваційної діяльності.

Аналітико-практичний етап (вересень 2018 – червень 2021 рр.). Реалізація Програми інноваційного розвитку школи; організація моніторингового спостереження, аналіз результатів моніторингу діяльності за Програмою.

Коригувальний етап (вересень 2021 – червень 2022 рр.). Коригування Програми інноваційного розвитку школи, популяризація досвіду і визначення подальших перспектив інноваційної діяльності.

Інноваційний розвиток Школи екологічної культури та планетарного мислення орієнтований на особистість, яка визнає пріоритет добра, совісті і честі, оберігає природу, є комунікабельною, толерантною і життєлюбною.

Література

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 376 с.
2. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни / В. И. Вернадский. – М., 1989. – 704 с.
3. Данилова В. С. Планетарное мышление и его основные характеристики / В. С. Данилова, Н. Н. Кожевников // Вестник МУ. Сер. 7. Философия. – 2001. – №3. – С. 28–39.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – [Електрон. ресурс].

– Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

Анотації

Олександра СЛУПІЦЬКА Модель інноваційного розвитку «Школа екологічної культури та планетарного мислення»

У статті репрезентовано модель інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу як Школи екологічної культури та планетарного мислення. Розкрито сутність планетарного мислення, місію і мету школи. Окреслено принципи інноваційного розвитку школи, напрями її діяльності, етапи інноваційного розвитку, обґрунтовано очікувані результати впровадження моделі інноваційного розвитку.

Ключові слова: екологічна культура, планетарне мислення, ключові компетентності, інноваційний розвиток школи.

Александра СЛУПИЦКАЯ Модель инновационного развития «Школа экологической культуры и планетарного мышления»

В статье представлена модель инновационного развития общеобразовательного учебного заведения как Школы экологической культуры и планетарного мышления. Раскрыта сущность планетарного мышления, миссия и цель школы. Определены принципы инновационного развития школы и направления её деятельности, основные этапы инновационного развития, представлены ожидаемые результаты внедрения модели инновационного развития.

Ключевые слова: экологическая культура, планетарное мышление, ключевые компетентности, инновационное развитие школы.

Oleksandra SLUPITSKA The model of innovative development of «Schools of ecological culture and global thinking»

The article presents a model of innovative development of the educational institution as a school of ecological culture and global thinking. It is observed that planetary thinking is a global thinking, which connects nature, man, society and the state, and is necessary in the struggle for human survival, for nature conservation. It deals with the mission, the purpose of the School of ecological culture and global thinking. Here are outlined the principles of innovation, on which the school work is based. The article exposes and grounds six areas of activity, the content of which is the formation of key competencies in accordance with the Concept of the New Ukrainian school. The Author determines the basic stages of innovative development of school, gives the expected results of the implementation model of innovative development of Schools of ecological culture and global thinking.

Keywords: ecological culture, planetary thinking, core competencies, innovative development of school.